Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

La voluntat

NUSOS

Una proposta educativa
per a la ciutadania global

CONVIVÈNCIA I SOSTENIBILITAT

2019 Fundesplai. www.fundesplai.org • **nuSOS. Proposta educativa per a la ciutadania global** • https://projectes.fundesplai.org/nusos

Il·lustracions: Carles Xifra Cirach

Text: Núria Gassó Perez-Portabella

Coordinació: Susagna Escardíbul Tejeira, Marc Alcaraz Diez, Núria Gassó Perez-Portabella, Jose Antonio Ruiz Montes i Carles Xifra Cirach.

Comissió pedagògica: Sheila Beltran i Arias, Laia Boloix Requena, Laura Blasco Farelo, Maria Bruno Blanco, Meritxell Cañadas Vazquez, Marina Espinach Jubanteny, Mireia Garcia González, Jose González Acebedo, Mercè Lluveras Rodon, Ana Maillo Mateos, Isabel Matas Salla, Cristina Martín Mora, Carla Monroy Ortiz, Rosa Monserrat Folch, Jacobo Múñoz Chaves, Glòria Pedró Villarino, Anabel Pérez Morales, Anna Puig Sánchez, Guillem Ribera Garcia, Anabel Rodriguez Escobar, Mariona Sala Sanchez, Daniel Sotomayor Salado.

Disseny:
Logotip, eva@niugrafic.com;
Quadern, elvallenc@tinet.org i Marc Alcaraz Diez

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement-NoComercial 3.0 Espanya de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució, comunicació pública i creació d'obres derivades sempre que se'n citi l'autoria i no se'n faci un ús comercial.

Orientacions pedagògiques

La maleta Ubuntu funciona com a fil conductor de les diferents activitats i propostes que desenvolupeu amb el vostre grup.És un objecte que serveix per despertar l'interès pels temes que planteja la proposta educativa nuSOS des d'un punt de vista reflexiu i crític.

Tingueu present que la maleta és un personatge que ens fa pensar i també ens anima a actuar per transformar realitats. Al nivell i les possibilitats de les noies i els nois.

PER ALS MITJANS DE 8 A 12 ANYS

Hi ha moltes maneres de presentar la Ubuntu. Per exemple: podria aparèixer a la casa d'algun company o companya; o arribar empaquetada com si s'hagués extraviat en algun aeroport; tenir una forma més infantil i humana o ser la maleta d'una persona desconeguda que les noies i els nois acabaran per descobrir quan acabi el curs. Poseu-hi imaginació i penseu en les necessitats del vostre grup.

El **simbolisme dels elements màgics**: el passaport, les cartes, el calidoscopi, els nusos, ens permet fàcilment introduir diferents activitats. Penseu a alternar la seva aparició per mantenir l'expectació i el misteri. Si us animeu feu que aquesta maleta vagi cada setmana a casa d'un o una dels membres del grup. I quan la retornin compartiu què els ha ensenyat...

PER ALS JOVES

Relacionat amb l'eix d'animació, no renuncieu a "jugar" amb la Ubuntu amb els vostres grups de joves perquè les animacions ens ajuden a connectar des de les emocions i aporten un plus de creativitat i diversió.

Els relats no tenen per què tenir el format que us proposem. I si és un podcast setmanal que posa veu a cada carta per exemple?

Fixeu-vos que el dibuix de la maleta Ubuntu inclou un adhesiu amb l'acrònim dels Drets Humans (DDHH), i al seu voltant hi ha uns adhesius en blanc. La idea és que l'aparença de la maleta, a mesura que avança en el seu viatge, es transformi i integri aprenentatges, reflexions o propostes del jovent. Cada adhesiu és una oportunitat per plasmar artísticament aquests impactes.

Incorporem la metodologia de l'aprenentatge servei. Què estem disposats a fer per millorar una mica les coses? La Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, a través del recurs "La maleta del refugi" ens dona algunes pistes interessants sobre què podem fer. Preneu-ne nota!

- **Visitem entitats del nostre barri o municipi en l'àmbit de les persones refugiades, migrades o dels drets humans.** Coneguem la seva feina i mirem si podem participar de les seves activitats, serveis i campanyes. Si no hi ha sempre podem adreçar-nos a l'organització Lafede.cat - organitzacions per a la justícia global . És una xarxa que agrupa més de 100 entitats per aconseguir la justícia social i l'eradicació de les desigualtats a tot arreu.

- Podem dur a terme **campanyes que ajudin a desmentir els rumors** que corren sobre les persones migrants i refugiades, (pòsters, vídeos, cartes als mitjans de comunicació, obres de teatre o titelles, etc.).

- **Campanyes que visualitzin les aportacions positives de les persones estrangeres al municipi**. Amb aquesta iniciativa estarem contribuint a desmuntar tòpics i superar prejudicis.

- **Parlem i donem veu a persones properes que en algun moment de la seva vida van haver de marxar d'on van néixer**. Per exemple: podem fer vídeos; entrevistar-les pel bloc del centre; fotografiar-les i muntar una petita exposició; organitzar una xerrada, etc.

- Esbrinem si el nostre municipi té un **pla d'acollida per a persones refugiades**. En cas afirmatiu, mirem com hi podem col·laborar. En cas negatiu, pensem què podem fer per a convèncer l'Ajuntament per a que en creï un.

Aquesta mateixa proposta ens pot ajudar a reflexionar sobre la forma en com acollim els o les companyes que s'incorporen per primera vegada al grup i al centre. Potser podem crear el "nostre particular pla d'acollida".

- **Recolzem i participem en fer virals campanyes de conscienciació** sobre la situació de les persones refugiades.

Presentem-nos

Viatjar, voltar, fugir, començar de nou, acabar per sempre...
Aquestes són únicament algunes de les coses per a les què serveixo,
puc fer-ne moltes més. El meu aspecte és canviant. A voltes soc una maleta,
altres vegades una motxilla, o una simple bossa de plàstic ...
em transformo perquè les circumstàncies m'obliguen a fer-ho, ja descobrireu per què.
A les persones humanes us encanta el moviment, fins i tot quan dormiu, us moveu.
La vostra ment inquieta fa les maletes i somieu amb llocs llunyans i amb moments del passat,
o amb desitjos que ni tant sols sabíeu que teníeu.
La vostra imaginació us permet viatjar com les ales li ho permeten a una papallona.
Comencem un viatge apassionant plegats,
el món és massa gran i bonic per quedar-se al sofà. Veniu?
Per cert, em dic Ubuntu i sí, el meu nom potser us sonarà una mica estrany.
Jo n'estic ben orgullosa pel significat que té.
Us animeu a investigar una mica sobre el meu nom?

Escriviu aquí els vostres noms amb el meu

ubuntu

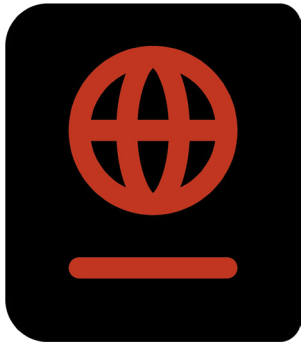

El passaport

Estic segura que la vostra família o vosaltres mateixes fa molts o pocs anys heu voltat pel món.

Escriviu en una pàgina del passaport on vau anar i què hi vau trobar.

Com us va transformar?

Us proposem crear un passaport que serveixi com instrument de reflexió per recollir impressions, pensaments, idees, sobre el que anirem descobrint

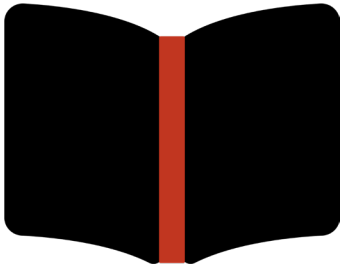

Les cartes

Hi ha molta gent al món movent-se, per raons diverses.

Llegiu i escolteu els relats que la Ubuntu ens anirà explicant a través del seu viatge.

Els elements màgics

El calidoscopi

Tantes mirades com vegades hi poses l'ull.

Tantes mirades del món com persones hi viuen.

Descobriu aquí costums i paraules d'altres indrets del nostre planeta.

Quan trobeu aquest logo vol dir que hi ha una miniprova que té a veure amb aquesta temàtica i que podeu presentar amb aquest element.

nusos

Aquest kit de cordes conté històries, actituds, fets...que estan destruint el nostre món. Ens pot ajudar a conscienciar-nos i mirar de fer-hi alguna cosa. I com que sempre hi ha esperança,... també hi trobareu històries, actituds o fets que ens ajuden a somiar en un món millor, inspirar-nos i actuar.

Quan trobeu un nus al costat de la miniprova vol dir que té a veure amb aquesta temàtica i que podeu presentar amb aquest element.

Comença el viatge

He sentit les bombes, els crits, les corredisses. Després un silenci massa silenci... no sé si enteneu el que vull dir...

Després m'han vingut a buscar a l'armari i han arreplegat quatre coses per anar-me omplint.

En mig dels xiuxiuejos trencadissos he sentit que anem cap al bressol de la civilització occidental, allà on es van fer les primeres olimpíades.

Ja han ficat els passaports dins meu,... tot i que la mare de la família dubta de si els han de portar en una bosseta al costat del pit. Hem de fugir de Síria, de casa nostra.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ ('odýsseia)

Vol dir ODISSEA en grec i és que em sembla que, com ja us deia, el nostre viatge ens portarà a aquelles terres. La paraula també es refereix a la idea del viatge, a totes les aventures que pot suposar i com de vegades és més important el viatge que el destí somiat.

MINIPROVA

Entre tots i totes, creeu un mural que representi el Mapamundi o una bola del món fent servir les vostres capacitats artístiques i creatives, així podreu anar seguint el meu viatge... i també els vostres!

També podeu aconseguir un mapamundi imprès on hi surtin tots els països i penjar-lo en un lloc ben visible.

Comencem el viatge?

Síria- Abans de les bombes

Recordo l'última vegada que vaig sortir de l'armari... Vam fer un viatge familiar per tot el país, vam veure ciutats espectaculars com Damasc i Alep, plenes de vida, amb una gran diversitat de cultures. Vam visitar temples de totes les religions, jardins i palaus dels més antics i bonics del món.

Vam visitar els mercats gegantíssims amb teles i tapissos de tots colors, vam anar a banyar-nos a la platja i al cinema. Com que la mare havia aconseguit la nova feina com a professora a la Universitat tothom estava molt content...

I avui que marxem penso en els gelats, els gelats recoberts de festucs d'abans de la guerra. Deien que eren tan bons. Encara tinc una taca d'un dia que me'n va caure una mica per sobre!

Mireu a Internet com ha quedat el meu país, aquí una petita mostra...Quin horror!

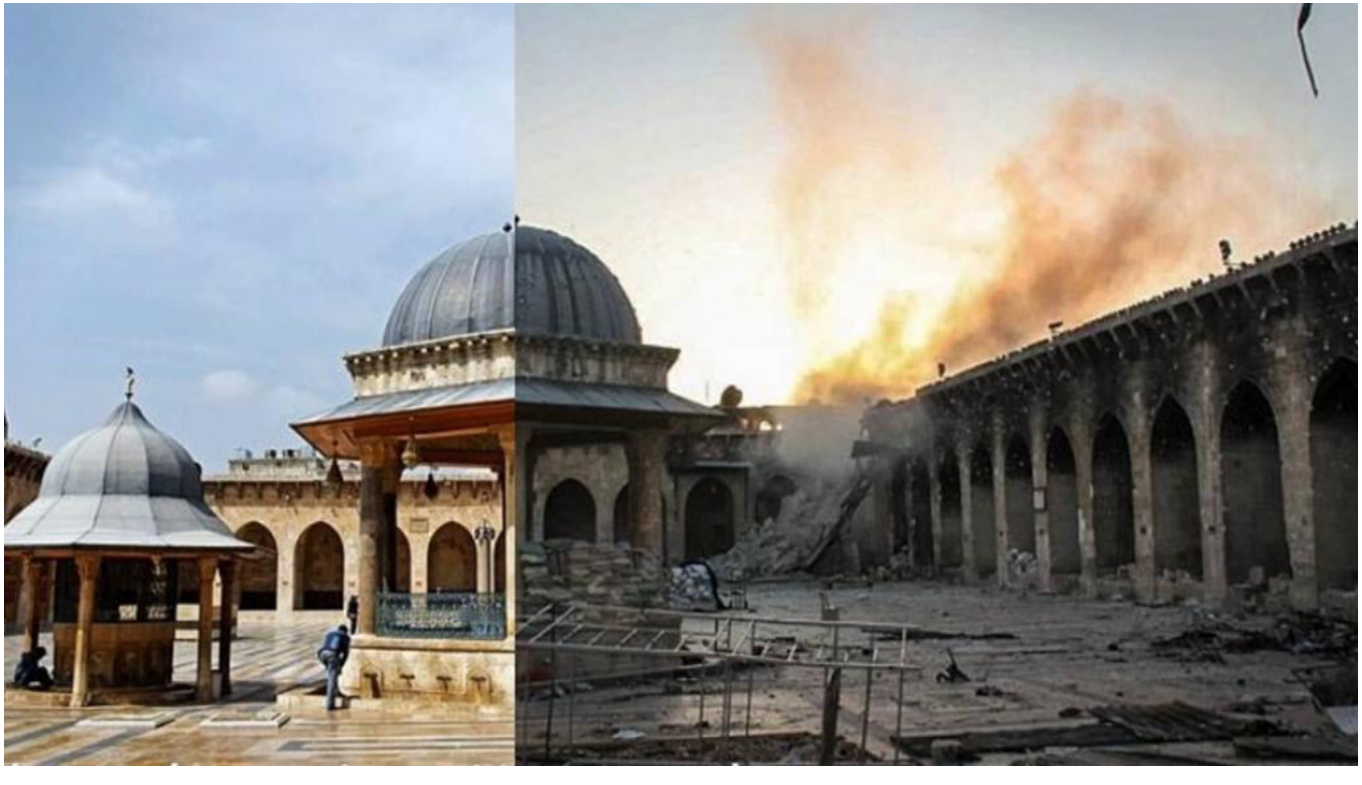

Caminant de nit

Hem sortit a les fosques, tots caminen en silenci amb passes curtes. Em porten penjant, no peso massa. Vaig d'un costat a l'altre i de tant en tant ensopego amb alguna cama.

Caminem durant hores sobre la terra erma i calenta. Només sento els gemecs ofegats dels infants que van al darrera. Algú els agafa de la mà i els anima a seguir amb paraules dolces. La jove els hi canta xiuxiuejant una cançó que anomena tots els països per on haurem de passar per arribar al nostre destí.

La repeteix una vegada i una altra i sembla que això la relaxa a ella i als més petits. L'ha cantat tantes vegades que ja em sé de memòria la llista de països. Sabíeu que al món hi ha 194 països?

أمل ('amal)

En àrab vol dir ESPERANÇA. Aquesta és el pensament que m'acompanya durant aquesta fugida. Desitjo que tot vagi bé i puguem arribar a un lloc en pau. Què tothom que es queda a Síria no prengui mal.

MINIPROVA...

Situeu al mapamundi tots els països als quals heu viatjat, tant per necessitat o per turisme. Així tindrem una representació de la mobilitat geogràfica del grup. Cada persona del grup farà un paperet per cada país que ha visitat i el ficarà en una capsa de manera anònima. Després, poseu en comú tots els països i marqueu-los al mapamundi. Fer-ho de manera anònima ajuda a difuminar les diferències socioeconòmiques. No es tracta que ningú es vanti d'haver fet turisme per tot el món o que d'altres se sentin malament per no haver sortit del seu barri. Us heu plantejat mai com és de diferent viatjar per fer turisme o per migrar?.

Em perdo...

No sé què ha passat però m'he trobat perduda al mig del desert,...

Quina por! Quina angoixa! Us heu perdut mai? Com us heu sentit?

M'he quedat sola, sense la meva família, ha sigut horrorós... no sabia què passaria amb mi fins que algú m'ha trobat i m'ha ficat en un camió. Ara ja no sé on vaig, crec que la llista de països que he memoritzat ja no em serveix. Fa pudor aquí dins, i em costa respirar.

Espero que la meva família tingui sort allà on vagi. Jo segueixo el meu camí i no sé on vaig, però sento que algú m'abraça i recolza el seu cap a sobre meu. Això em tranquil·litza. M'ha semblat escoltar que som a Turquia.

ŞİRKET

Vol dir COMPANYIA en turc. Això és el que necessitem en moments molt durs i foscos, algú al nostre costat. Les persones amb qui compartim el dia a dia ens transformen, com m'ha passat a mi avui.

MINIPROVA...

Feu un exercici de visualització estirades al terra, amb els ulls tapats amb un mocador, distanciats entre vosaltres, sense tocar-vos, i imagineu-vos que us heu perdut com jo, que algú us recull i us fica en un camió. No sabeu on aneu. Intenteu posar-vos a la meva pell, sentir la pudor, la calor, l'angoixa... com us sentiu?

Passats uns minuts d'introspecció en silenci, en sentir un avís dels monitors/es, intenteu trobar companyia sense canviar de postura, només arrossegant-vos amb l'esquena contra el terra i cercant amb les mans al vostre voltant, encara en silenci. Quan aconseguiu el contacte amb algú altre, agafeu-vos ben fort de la mà, apropeu-vos l'un a l'altre i abraceu-vos, encara amb els ulls tapats. Com us fa sentir l'abraçada?

Mil llengües diferents

Durant la nit al camió m'he transformat en una motxilla lleugera. Aquí al camió hi ha gent que parla idiomes diferents, que tenen costums diferents. I el noi que m'ha recuperat és més de dur motxilla, crec que és el cosí de la família. Em sembla que és un noi amb estudis perquè no para de parlar política, història, geografia... m'atabala una mica... però ha fet una cosa curiosa, m'ha afegit algunes cordes amb nusos. Alguns semblen molt tensos i durs, mentre que d'altres serveixen per unir dues cordes diferents...

Em sembla que comença a caure'm bé, perquè és molt amable amb els altres, generós i respectuós amb les diferències de cadascú. No havia estat mai en un lloc amb tantes persones diferents amuntegades i a l'hora amb tantes coses en comú. És curiós, no?

ممنون ('mot xiacana)

Vol dir GRÀCIES en persa. Sabeu en quins països es parla en aquesta llengüa?

MINIPROVES...

1. Busqueu entre tots i totes el màxim de maneres diferents de dir «gràcies» en diferents idiomes. Podríeu fer un petit vídeo resum on cadascú de vosaltres ho digui en un idioma diferent, no? Per què creieu que és una paraula tan important arreu del món?

2. I si feu totes les activitats del dia d'avui lligat de mans per parelles? Proveu-ho i mireu què passa.

A peu, en avió o barca?

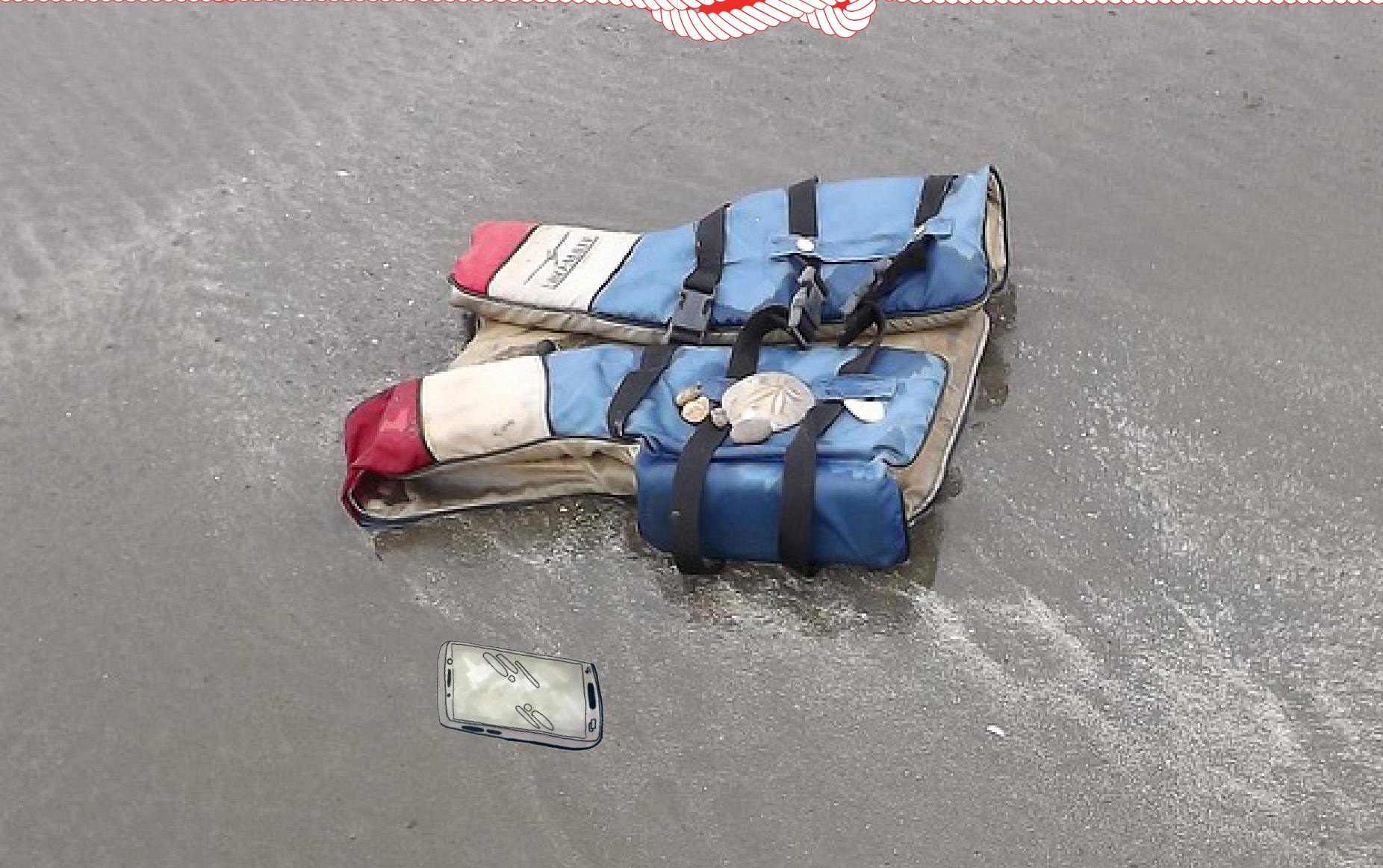

Crec que hem arribat a prop del mar, sento les onades i la humitat. Em sembla que em toca seguir camí en una barca. Durant el viatge en camió he descobert que hi ha persones migrants que agafen un avió fins al Nord d'Àfrica i des d'allà intenten arribar a Europa per la frontera de Melilla. Però a mi em toca la barca.

Abans de pujar a la barca, estem tots amagats en uns matolls. No sé què esperem. Sento crits i aleshores el noi que em portava cau per terra i jo rodolo al seu costat. Sento que algú ens ajuda a aixecar-nos. Em torno a transformar i em torno encara més lleugera, soc un mòbil que es pot amagar dins l'armilla salvavides.

CAAWIN

Vol dir AJUDA en somalí.

L'ha dit algú de les persones que ens acompanyen, ja us vaig dir que es parlaven moltes llengües en aquest grup.

MINIPROVA...

De quantes maneres diferents es pot viatjar? Per què no tothom pot agafar un avió? Sabíeu que l'avió és el transport més car i més contaminant que hi ha? Investigueu quantes tones de CO_2 per viatger i per km envia a l'atmosfera cada tipus de transport... reflexioneu sobre les diferències de com viuen i perceben el món les persones que poden agafar un avió cada dos per tres per anar a fer turisme o de cap de setmana i les persones que per molt que estalviïn mai no es podran pagar un bitllet d'avió que els hi podria salvar la vida.

El vaivé de les onades

Estic a la barca. Sento el vaivé de les onades sota meu i les respiracions feixugues dels que m'acompanyen. Ningú es mou gaire, no hi ha espai. De nou aquest silenci dens i feixuc. Vaig protegida dins l'armilla salvavides que sembla de cartró. Al meu costat, molt a prop, hi ha una dona que xiuxiueja paraules dolces al seu nadó en un idioma que no entenc. El sento mamar. Sento com xucla i fa sorollets. Deu ser molt petit.

INHUNANYA

Significa AMOR en igbo, un idioma que es parla a Nigèria

MINIPROVA...

Avui estic nostàlgica i us vull ensenyar algunes de les cartes que tinc dins meu. Aquest primer missatge és d'una de les nenes de la família amb qui vaig començar aquest viatge, l a Heva de 9 anys.

"Vivia a Alep amb la meva família: el meu pare, la meva mare i el meu germà. Cada dia anava a l'escola i m'agradava molt. Casa meva era bonica i tenia moltes joguines. Fa dos anys, vam haver de marxar del país a causa de la guerra. Hi havia moltes bombes, tenia por i estava preocupada".

Llegiu i comenteu les altres cartes i missatges, al darrera de cada història s'hi amaga una persona com vosaltres que fuig d'alguna cosa.

Terra a la vista

Encara no sé com ho hem aconseguit, però hem arribat a terra ferma. Quin descans quan hem baixat de la barca... tot i que el mareig i l'angoixa se m'han quedat a dintre.

Ens han portat a un camp de refugiats i allà hem conegut algunes persones voluntàries que també venen de països diferents. És impressionant com en un espai tan petit hi poden haver representades tantes nacionalitats, cultures, ètnies, religions i llengües diferents. El món en una illa.

ΚΑΛΩΣΟΡΊΣΤΕ (kalosoríste)

ACOLLLIDA en grec. Això és el que fan avui tota aquesta gent, acollir-nos, cuidar-nos, sense demanar res a canvi, com si fòssim germans. Recordeu que volia dir el meu nom? Avui ho sento més que mai....

MINIPROVA...

Ahir vaig sentir com una voluntària francesa li explicava a una dona siriana que els seus besavis també havien fugit d'una guerra, que havien creuat els Pirineus caminant i que havien anat a parar als camps de persones refugiades a França.

Investigueu en el passat de la vostra família,... si els vostres pares i mares han sigut migrants ja sabeu per on començar, però... segurament us sorprendrà descobrir processos migratoris dels vostres avis i àvies, besavis i besàvies... per què van haver de marxar? Es van sentir ben acollits/des allà on anaven?

Començar de nou

Al final m'he tornat a transformar en una bossa esportiva de nanses per sortir del camp de refugiats i acompanyar el noi a instal·lar-se al seu nou destí. Ens han ficat en un avió, aquesta vegada sí, i després de molts despatxos i paperassa hem començat la nova vida en aquesta ciutat tan bonica. Com que és un noi molt espavilat i que té estudis, tot i que em sembla que durant el viatge ha perdut els certificats i no pot demostrar res de res, ha trobat feina en un taller de cotxes. Se'n surt prou bé, però estic preocupada perquè treballa moltíssimes hores i tot i que és molt amable, li costa molt fer amics i amigues. Per què deu ser? Com a mínim aquí no ha d'estar patint per les bombes.Només espero que algun dia aconsegueixi sentir-se com a casa.

NUSOS

D'amistat, d'amor... n'hi ha de tants tipus. Em sento lligada a totes aquelles que heu compartit amb mi aquest llarg viatge. Gràcies!

MINIPROVA

Expressem plàsticament valors, actituds, missatges que afavoreixen l'acollida i la convivència mitjançat l'aprenentatge de diferents tècniques de teixir nuSOS.

Un llarg viatge

Continuarà...

nusos

nudos knots nodi عقد
عقدة knop knots knoten
lëkk-lëkk noeuds noduri 結
Apokytã nós узлы
nudos węzły korapiloko
solmua nó

Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya

Diputació Barcelona

Ajuntament de Barcelona